

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτησία.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

12 Φεβρουαρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μάνθος Οικόνμου

Ὁ Μάνθος Οικονόμου, γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οὗ ἡ σύνεσις εἶχε καταστῆ παρομιακῆ, —γνωστὴ εἶνε ἡ ἡπειρωτικὴ παρομία «Τοῦπε ὁ κὺρ Μάνθος», ταυτόσημος τῷ Ἀυτὸς ἔφα τῶν ἀρχαίων, —σπουδαίαν κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος θέσιν, οὐ μόνον διότι ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ μέγα δυναμένου παρὰ τῷ βεζιρῇ πολλοὺς τῶν ὁμογενῶν ἔσωσε κατὰ διαφόρους περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας πρὸ πάντων, ἣν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν προσήνεγκε, μυσῆας εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ δεσπότη τῶν Ἰωαννίνων ὑπηρετούντων Ἑλλήνων, ὧν διαπρεπέστεροι εἰσὶν ὁ Καραϊσκάκης, ὁ Ἀνδρουτζός, ὁ Γρίβας κλπ. Ὁ Μάνθος καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεκλείσθη ὁ Ἀλῆς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Σουλτανικῶν καὶ ἐκαρκομηθῆ ἐν Μετζόβω.—Τὸ πρωτότυπον τῆς ὑπογραφῆς του ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΡΡΟΥΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σαμουὴλ Σμάιλς.

Ἡ τρικυμία κατὰδεικνύει τὴν ἐπιδειξιότητα τοῦ ναύτου ἢ ἀνδρείας τοῦ στρατιώτου μετρεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Ἐν ταῖς στιγμαῖς δὲ μᾶλλον τῶν κινδύνων διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τοὺς ἀνθρώπους.

ΔΑΝΙΗΛ.

Ἐὰν διανοεῖσαι νὰ ἐπιχειρήσῃς εὐγενῆ ἐπιχειρήσῃς, καὶ νὰ μὴ ἀποκάμῃς μέχρι τῆς ἐπιτυχούς αὐτῆς ἀποπερατώσεως, πρέπει ἡ καρδιά σου νὰ συντριβῇ ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἐὰν δύνῃσαι νὰ ὑπερνικήσῃς οἰονδήποτε πρόσκομμα, τότε ἡ ὥρα ἤγγικε.—Θάρρος γενναία ψυχὴ! Σὺ θὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβὴν, Σὺ θὰ φθάσῃς εἰς τὸν σκοπόν.

Κ. ΜΑΚΑΥ.

Τὸ ἥρωϊκὸν παράδειγμα τῶν παρελθόντων χρόνων εἶναι ἡ κυρία πηγὴ τοῦ θάρρους ἐκάστης γενεᾶς. Οἱ ἄνθρωποι θαδίζουσιν ἡρέμα πρὸς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας τῶν ἐπιχειρήσεων,

ἐλκόμενοι πρὸς τὰ πρόσω ὑπὸ τῆς σκιάς τῶν γενναίων, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ.

HELPS.

Ὁ κόσμος ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας καὶ γυναῖκας. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς φυσικῆς βίωσις, ἐν ἣ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξισωθῶμεν πρὸς τὰ ζῶα. Ὁ γενναῖος, ὁ σιωπηλῶς ἐργαζόμενος, ὁ ὑφιστάμενος πολλὰς πικρίας ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ καθήκον ἔρωτος, πράττει ἔργα ἡρωϊκώτερα τῶν ἔργων τῆς φυσικῆς ἀνδρείας, ἣν ἀνταμείβουσι διὰ τιμῶν καὶ ἀξιομάτων ἢ διὰ δαφνῶν συνήθως βεβαμμένων εἰς τὸ αἷμα.

Ἡ ἠθικὴ τόλμη χαρακτηρίζει τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος ἢ τόλμη τοῦ λέγειν τὸ ἀληθὲς, τοῦ εἶναι δίκαιον καὶ ἐντιμον, τοῦ ἀνθίστασθαι εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ τοῦ ἐκπληροῦν τὸ καθῆκον. Ἄνῆρ ἢ γυνὴ μὴ κάτοχοι τῆς ἀρετῆς ταύτης δυσκόλως δύνανται νὰ διατηρήσωσι τὰς λοιπάς.

Ἐκάστη πρόδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀνθρώπων παρήχθη ἐν τῷ μέσῳ δυσχερειῶν καὶ ἀντιδράσεων. Ἀπεπερατώθη δὲ καὶ ἐσερεύθη δι' ἀνθρώπων ἀτρομήτων καὶ καρτερικῶν, ὑπερτερούντων τὸν πλησίον κατὰ τὸν νοῦν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ μεγάλοι ἐφευρεταὶ, οἱ μεγάλοι φιλοπάτριδες ἄνδρες καὶ οἱ μεγάλοι ἐργάται. Οὐδεμία ἴσως ἀρετὴ ἢ διδασκαλία ὑπῆρξεν, ἥτις ὅπως ἀναγνωρισθῆ δὲν εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς συκοφαντίας, τῆς διαβολῆς καὶ τῆς καταδιώξεως. «Πανταχοῦ, λέγει ὁ Χάινε, ὅπου μέγας νοῦς ἐξήνεγκε τὰς ἰδέας του, ἀπήντησε τὸν κρατίου τύπον.»

Οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην νὰ πῖν τὸ κώνειον διότι αἱ διδασκαλαὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τὰς προλήψεις καὶ πρὸς τὰς φατρίας τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔζη. Κατηγορήθη ὅτι διέφθειρε τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐξεγείρων αὐτὴν κατὰ τῶν πολιούχων θεῶν, τῶν ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς πολιτείας. Εἶχε δὲ τὴν γενναϊότητα νὰ καταφρονήσῃ οὐ μόνον τὴν τυραννίαν τῶν δικαστῶν του, οἵτινες κατεδίκασαν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν δῆμον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ νοήσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Πόσοι δὲ μεγάλοι ἄνδρες καὶ ἰδεολόγοι δὲν καταδιώχθησαν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας!

Ὁ Γαλιλαῖος εἶναι εἷς τούτων, ὁ Ρογῆρος

Βάκων, ὁ Ὁκαμ, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων Ἀγγλων, ὁ Βεζάλ, οἱ μαθηταὶ τοῦ Κοπερνίκου, ὁ Νεύτων, ὁ Σπινόζας, ἡ φιλοσοφία τοῦ Καρτεσιού.

Ὀντως δὲ δὲν ὑπάρχει ἀνακάλυψις εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ, εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ, περὶ τῆς ὁποίας στενοὶ νόες καὶ προκατειλημμένοι δὲν εἶπον ὅτι ἔφερον εἰς τὴν ἀθεΐαν.

Μεγάλοι τινὲς ἐφευρεταί, καίτοι δὲν κατηγορήθησαν ἐπὶ ἀθεΐα, οὐχ ἦτον κατηγορήθησαν καὶ ἔπαθον δημοσίᾳ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος παρ' ἄλλων. Ὅταν ὁ διδάκτωρ Χάρβεϋ ἐδημοσίευσεν τὴν θεωρίαν αὐτοῦ περὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἐγκατελείφθη ὑπὸ πάντων αὐτοῦ τῶν πελατῶν, οἱ δὲ ἰατροὶ ἐχαρκτήρισαν αὐτὸν ὡς μωρόν. Τοῦτο ἔπαθε καὶ ὁ Κάρολος Μπέλ, ὁ ἐγκύψας εἰς σπουδαίας καὶ θαθείας μελέτας περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποιήσας μίαν τῶν μεγαλειτέρων φυσιολογικῶν ἀνακαλύψεων. Ἐγκατελείφθη καὶ οὗτος μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀνακαλύψεων του ὑπὸ πολλῶν ἀσθενῶν, οὓς ἐθεράπευεν.

Οὕτω δὲ σχεδὸν πάντοτε ἡ αὐξήσις τοῦ κράτους τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τὸ θεῖον, τὸν κόσμον καὶ ἡμᾶς αὐτούς, ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας, τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ἀτομικῆς θυσίας καὶ τοῦ θάρρους τῶν μεγάλων νόων τῶν παρελθόντων χρόνων, ὧν τὸ ὄνομα μεθ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς τῶν συγχρόνων, σήμερον τιμᾶται καὶ δοξάζεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Αὕτη δὲ ἡ ἄδικος καταφορὰ κατὰ τῶν ἐπιστημόνων τῶν παρελθόντων χρόνων πρέπει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι νὰ ἡμεθα ἀνεκτικοὶ πρὸς τοὺς ἔχοντας διάφορον ἡμῶν γνώμην· ἀρκεῖ αἱ παρατηρήσεις αὐτῶν, αἱ σκέψεις, αἱ γνώμαι νὰ βασιζῶνται ἐπὶ τῆς ὑπομοιῆς, τῆς τιμιότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἡ γενναιοτής ὡσαύτως τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως εἶναι ἔνδοξος ὡς ἡ τῶν μαρτύρων τῆς ἐπιστήμης· ἡ παθητικὴ ὑπομονὴ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, οἵτινες ἐκ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ καθῆκον τὸ πᾶν ὑφίστανται, μὴ ἔχοντες ἐνίοτε περὶ αὐτοὺς ἄλλον τινα ὅπως ἀκούσῃ λόγον συμπαιθείας, εἶναι προῖον γενναιοτήτος ἀνωτέρας τῆς ἀνδρείας· τῆς ἐν ταῖς μάχαις ἀναπτυσσομένης, ὅπου καὶ οἱ δειλότεροι αὐτοὶ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν πολλῶν. Ὁ χρόνος ἤθελεν ἐπιλίπει ἡμῖν, ἂν κατεγράφομεν τὰ ἀθάνατα ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες ἐπάλαξσαν καθ' ὅλων τῶν δυσχερειῶν, τῶν κινδύνων καὶ τῶν παθημάτων ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν των καὶ κατεδείχθησαν γενναῖοι ἐν τῇ ἠθικῇ πάλῃ, εἰς τὴν ἐξηνάγκαζεν αὐτοὺς ὁ κόσμος, καὶ οἵτινες ἐθεώρουν ἐκυτοὺς εὐτυχεῖς θυσιάζοντες τὴν ζωὴν των μᾶλλον, παρὰ τὰς πε-

ποιθήσεις των. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ἰσχυροῦ αἰσθήματος τοῦ καθήκοντος, ἀνεβίβασαν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν μέχρι τοῦ ἡρωϊσμοῦ, καὶ παρέχουσι σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἐν τῶν εὐγενεστέρων θαυμάτων, τῶν ὑπὸ τῆς ἱστορίας περιγραφόμενων. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, χαρακτήρος τρυφεροῦ καὶ γλυκεῖος, κατέδειξαν, οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν, ὅτι εἶναι ἐπιδεκτικαὶ γενναιοτήτος ἀτρομότητος. Πικραδείγματα δὲ τοιούτων γυναικῶν ἄπειρα ἀναγράφει ἡ ἱστορία.

Ἄν καὶ ἡ ἐπιτυχία εἶναι συνήθως ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀναλαμβάνουσι μεγίστους κόπους, ἐν τούτοις ἐνίοτε συμβαίνει νὰ ἐργάζωνται μεθ' ὑπομονῆς ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος ἐπιτυχίας. Τότε ζῶσι διὰ τοῦ θάρρους καὶ σπείρουσι τὸν σπῆρον εἰς τὰ σκότη, ἐλπίζοντες ὅτι οὗτος θέλει φυτρώσει καὶ θέλει παραγάγει καρπούς. Ὀντως δὲ τὰ ἀριστα τῶν ἔργων ἐγένοντο ἐν μέσῳ μυρίων κωλυμάτων, καὶ πολλάκις οἱ ἐργάται αὐτῶν ἀπέθανον πρὶν ἢ αἰσθανθῶσι τὴν χαρὰν τῆς νίκης των. Ὁ ἡρωϊσμός αὐτῶν πρέπει νὰ μετρηθῆ οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ κατὰ τὰς δυσχερείας, ἃς συνήτησαν καὶ κατὰ τὸ θάρρος, ὅπερ ἔσχον ἀγωνιζόμενοι.

Ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ, ὁ ἀγωνιζόμενος ἀγῶνα ἀπολεσθέντα, ὁ μάρτυς ὁ θαδίζων πρὸς τὸν θάνατον ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τοῦ θριάμβου τῶν ἐχθρῶν του, ὁ ἐφευρετὴς καὶ ὁ ποιήσας ἀνακαλύψεις ὡς ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, ὧν ἡ καρδιά ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπέστη πολλὰς πικρίας, πρόκεινται ἡμῖν ὡς ὑψηλὰ παραδείγματα, διεγείροντα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων διαφέρον ἰσχυρότερον τοῦ διαφέροντος τῶν ἐντελῶν ἐπιτυχιῶν.

Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅμως ἀπαιτουμένη γενναιοτήτης δὲν εἶναι πάντοτε φύσεως ἡρωϊκῆς. Καὶ εἰς τὸν συνήθη βίον ἀπαιτεῖται γενναιοτήτης ὅπως καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἅτινα ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἀπαιτεῖται γενναιοτήτης καὶ θάρρος, ὅπως διέβη τις ἐντίμως τὸν βίον, ὅπως ἀντισταθῆ εἰς τοὺς πειρασμοὺς, ὅπως λέγῃ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ὅπως δεικνύεται οἷος πραγματικῶς εἶναι, ἀποφεύγων τὴν ὑποκρισίαν, ὅπως ζῇ ἐντίμως διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων καὶ μὴ διάγει βίον ἰσχυρὸν δαπανῶν τὰ ἀλλότρια χρήματα.

Αἱ δυσπραγίαι, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ κακὰ, εἶναι ἀποτέλεσμα ἀσθενείας χαρακτῆρος, καὶ ἐλλείψεως βεβαιότητος περὶ τοῦ σκοποῦ μιᾶς πράξεως, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐλλείψεως θάρρους. Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις γνωρίζουσιν ὁποῖον εἶναι τὸ καλόν, καὶ ὅμως δὲν ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ πράξωσιν αὐτὸ, κατανοοῦσι τὸ καθῆκόν των, στεροῦνται ὅμως ἰκανῆς ἐπιθυμίας νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν του. Ὁ ἀσθενοὺς χαρακτῆρ

ρος ἄνθρωπος γίνεται ἔρμαιον πατρός πειρασμοῦ. Δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τὸ ΟΧΙ καὶ ὑποκύπτει. Ἐὰν δὲ ποτε συμβῆ νὰ ἐμπέσῃ εἰς κοινωνίαν πονηρῶν, θὰ παρασυρθῆ ταχέως ὑπὸ τοῦ κακοῦ παραδείγματος.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει διὰ τῆς ἰδίας προσπάθειας νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ἐπιρρώσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτήρα· τοῦτο δὲ εἶναι ἀναντίρρητον. Ἡ θέλησις, ἥτις εἶναι ἡ κεντρικὴ δύναμις τοῦ χαρακτῆρος, πρέπει νὰ μορφωθῆ διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀποφάσεως, ἄλλως καθίσταται ὁ ἄνθρωπος ἀνίκανος ν' ἀντισταθῆ πρὸς τὸ κακόν, καὶ νὰ μιμηθῆ τὸ ἀγαθόν. Ἡ ἀπόφασις δίδει ἡμῖν τὴν δύναμιν τῆς σταθερότητος, ἐνῶ ἡ ὑποχώρησις, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι, χρησιμεύει ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν καταστροφὴν.

Τὸ νὰ προσκαλῆ δὲ τις ἄλλους εἰς ἐπικουρίαν ὅπως λάβῃ ἀπόφασίν τινα, εἶναι ἐντελῶς ἀνωφελές. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ μορφώσῃ τὰς ἐξέεις αὐτοῦ κατὰ τὰς ἰδίας δυνάμεις, καὶ νὰ ἐξαρθῇ αὐτὰς ἐν τῇ δυσχερεῖᾳ ἐκ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ γενναιότητος. Ὁ Πλούταρχος διηγεῖται ὅτι Ἐκασίλευς τις τῆς Μακεδονίας ἐν μέσῳ τῆς μάχης κατέλιπε τὸν στρατόν του, καὶ ἀπῆλθεν εἰς γείτονα πόλιν ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ προσφέρῃ θυσίαν τῷ Ἡρακλεῖ, ἐνῶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ Αἰμίλιος, ἐνῶ συγχρόνως ἐπεκαλεῖτο εἰς ἀρωγὴν τὴν θεότητα, ἐζήτη, ἔχων τὸ ξίφος ἀνὰ χεῖρας, τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκέρδισε. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Πόσα εὐγενῆ σχέδια δὲν ἔμειναν λόγοι κενοί; πόσαι μεγάλαι ἐπιχειρήσεις δὲν ἔσχον τέλος, πόσοι σκοποὶ δὲν ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι; Καὶ τοῦτο μόνον καὶ μόνον διότι ἔλειπεν ὀλίγον θάρρος καὶ μικρὰ ἀπόφασις. Εἶναι δὲ προτιμότερον νὰ σιωπᾷ τις παρὰ νὰ ὀμιλῇ περὶ πράξεων, ἃς δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐκτελέσῃ. Καὶ εἰς τοιοῦτους πολλάκις φλυαροὺς καλλιτέρα ἀπάντησις εἶναι «ἔλθε ἐπὶ τὸ ἔργον.» Ἐπὶ τῶν μεγάλων σπουδαιότητος πραγμάτων, λέγει ὁ Τιλλοτσὼν, «ἅτινα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῶσι, τὸ ἀναποφάσιστον μαρτυρεῖ νοῦν ἀσθενῆ. Ὁ περιμένων νὰ ζήσῃ νέον βίον καὶ μὴ εὐρίσκων ποτὲ τὸν κατάλληλον χρόνον νὰ κάμῃ ἀρχὴν θέλει πάθει ὅ,τι ἤθελε πάθει καὶ ὁ λέγων, αὐριον τρώγω, ἢ πίνω, ἢ κοιμοῦμαι—θ' ἀποθάνῃ.»

Ἀπαιτεῖται ὡσαύτως βαθμὸς ἠθικῆς γενναιότητος, ὅπως ἀντισταθῆ τις εἰς τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τῆς λεγομένης *κοινωνίας*. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς φοβερά. Σχεδὸν πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἄνδρες γίνονται δούλοι τῆς κοινωνικῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ἐφίσταται δὲ μεταξὺ τῶν τάξεων τούτων εἰδός τι συνωμοσίας κατὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἐκαστος κύκλος, ἐκάστη τάξις ἔχει τὰς ἐξέεις αὐτῆς καὶ τὰ ἤθη, εἰς τὰ ὅποια ὀ-

φείλει νὰ συμμορφῶται ἐπὶ ποινῇ κατακρίσεως. Οἱ μὲν προσκολλῶνται ὀπισθεν τοῦ συρμοῦ, ἄλλοι εἶναι δούλοι τῶν ἐξέων, τῶν γνωμῶν, ὀλίγοι ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ κινήσῃ καὶ νὰ σκεφθῶσιν ἔξω τοῦ κεχαραγμένου κύκλου καὶ νὰ δείξωσιν ὅτι ἔχουσι *πλήρη ἀτομικὴν ἐλευθερίαν*. Ἐνδουόμεθα, τρώγομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν συρμόν οὐχὶ κατὰ τοὺς πόρους ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐξέεις τῆς τάξεως, εἰς ἣν εὐρέθημεν ἀνήκοντες, καὶ ἀκολουθοῦμεν ἐπὶ τέλος τὸν συρμόν ἐμπύπτοντες εἰς χρέη, εἰς δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα. Ἀδίκως καὶ ματαιῶς ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες πιέζουσι τὴν κεφαλὴν των πρὸς τὰ ἄνω, ἢ περὶ τῶν Σινῶν, οἵτινες συντρίβουσι τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἐντὸς στενῶν ὑποδημάτων ἃς ἴδωμεν περὶ ἡμῶν τὴν ματαιότητα τοῦ συρμοῦ, ὅπως πεισθῶμεν ὅτι τὸ κράτος αὐτοῦ εἶναι παγκόσμιον.

Ἡ ἠθικὴ ἀναρδρία καταδεικνύεται καὶ ἐν τῷ *ιδιωτικῷ* καὶ ἐν τῷ *δημοσίῳ βίῳ*. Ἡ χαμερπῆς κολακεία πρὸς τοὺς πλουσίους συνήθως γίνεται καὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο κολακεία τὸ νὰ μὴ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, σήμερον ὅμως τολμῶσι νὰ μὴ λέγωσι ταύτην καὶ πρὸς τοὺς ὑποδεεστεροὺς ὑπαλλήλους. Ἦδη ὅτε τὰ *πλήθη* ἀσκοῦσι πολιτικὴν ἐξουσίαν, τάσις γενικὴ ὑπάρχει πρὸς περιποίησιν αὐτῶν καὶ κολακείαν· ὀμιλοῦσι πρὸς αὐτὰ διὰ λόγων γλυκέων. *Ἀποδίδουσιν ὀμιλοῦντες εἰς αὐτὰ ἀρετὰς, ὧν ἐντελῶς στεροῦνται.* Ἀποφεύγουσι *δημοσίᾳ* νὰ *προτείνωσιν ἀληθείας σωτηρίους, ἀλλὰ* *δυσαρέστους, καὶ ὅπως ἐνίοτε ἀποκτήσωσι τὰς συμπαθείας των προτείνουσι σχέδια, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων οὐδέποτε σκοποῦσι νὰ προβῶσι.*

Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιζητοῦσι τὰ νῦν τὴν εὐνοίαν τοῦ εὐγενοῦς χαρακτῆρος ἀνδρός, οὐδὲ τοῦ τῆς μεγάλης περιωπῆς, ἀλλὰ τοῦ ταπεινοτέρου, τοῦ μάλλον ἀπαιδευτοῦ, τοῦ ὀλίγον διακεκριμένου, διότι ἀνήκει εἰς τὴν πλειοψηφίαν. Διὸ βλέπει τις ἄνδρας ἀνωτέρας τάξεως, πλοῦτου καὶ ἀνατροπῆς, γονυπετοῦντας ἐνώπιον ἀμαθοῦς ὅπως *ἐπιτύχωσι τῆς ψήφου του!* Προτιμῶσι νὰ φανῶσιν *ἄδικοι καὶ ἀνευ ἀρχῶν μάλλον, παρὰ ἀντιδημοτικοί!* τοῦτο δὲ διότι εἶναι εὐκολώτερον διὰ τινος νὰ κῦπτωσι καὶ κολακῶσιν, παρὰ νὰ φανῶσι μεγάλοι, ἀποφασιστικοὶ καὶ μεγαλόψυχοι· εὐκόλως δύνανται νὰ κάμπτωσι πρὸ τῶν προλήψεων, παρὰ νὰ ἀγωνίζωνται ὅπως ἐξαλείψωσιν αὐτάς. Ἀπαιτεῖται βεβαίως ἀνδρεία ὅπως κολυμβήσῃ τις ἄνω ποταμῶν πρὸς τὰ κάτω εἶναι εὐκόλον, διότι τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ ἰχθὺς θελνός.

Αὐτὴ ἡ δουλικὴ θεραπεία, ἡ *δημοκοπία* *καλουμένη*, ἀπὸ τινων ἐτῶν τεραστίως διεδόθη· ἡ δὲ τάξις αὐτῆς συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ταπεινώσῃ

καί νά ἐξευτελίση τὸ ἦθος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Αἱ συνειδήσεις ἐγένοντο ἐλαστικάι. Ἐν τῇ βουλῇ σήμερον ὑπάρχει μία γνώμη, καὶ ἐν τοῖς θεωρείοις μία ἄλλη. Περιποιῶνται πολλοὶ ἐκ τοῦ βήματος τὰς πεπλανημένας γνώμας καὶ τὰς προλήψεις τοῦ πλήθους, τὰς ὁποίας ἰδιαιτέρως καταφρονοῦσιν. Αἱ ἀλλαγαὶ τῶν κυβερνήσεων, (αἱ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κομμάτων πάντοτε συμβαίνουσαι), εἶναι αἰφνῆδαι. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων μόλις διακρίνεται ἡ ὑποκρισία.

Ἡ αὐτὴ δὲ ἠθικὴ ἀνανδρία ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὰ κάτω στρώματα. Ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ δουλικότης τῶν ἄνω ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῆς ὑποκρισίας καὶ δουλικότητος τῶν κάτω. Ἐὰν αἱ ἀνώταται τάξεις δὲν ἔχωσι τὸ θάρρος νὰ εἰπωσι τὴν γνώμην των, τί δυνάμεθα νὰ περιμείνωμεν ἐκ τῶν κατωτάτων!

Ἡ δημοτικότης οἷα τὴν σήμερον ὑπάρχει δὲν εἶναι πρόληψις ὑπὲρ τοῦ ἔχοντος αὐτὴν, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ. Ὅταν ἡ δημοτικότης ἀποκτάται διὰ τῆς κολακείας τοῦ δήμου, διὰ τῆς ἀποκρύψεως ἀπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας, ὅταν τις ὑπηρετῇ γράφων ἢ ὁμιλῶν τὰς ταπεινότερας τοῦ πλήθους ὀρέξεις, καὶ ὅταν τὸ δὴ χεῖριστον ἐμπνέῃ εἰς αὐτὸ τὸ μῖσος πρὸς ἄλλας κοινωνικάς τάξεις, αὐτὴ ἡ δημοτικότης πρέπει νὰ εἶναι βδελυκτὴ εἰς πάντα ἐντιμον ἄνθρωπον.

Οἱ ἔχοντες καθαρὸν χαρακτῆρα ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀντιδημοτικὴ.

Ἡ τόλμη τοῦ ἐκφράζειν τὴν ἰδίαν γνώμην εἶναι εἰς τῶν ζωτικῶν ὄρων τῆς αὐτοτελείας τοῦ χαρακτῆρος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη τις ἰδίαν πεποιθήσεις καὶ νὰ μὴ εἶναι ἡ σκιά ἢ ἡ γῶ ἀλλου, πρέπει ν' ἀσκῇ ἰδίαν ἀρετὰς, νὰ ἔχη ἰδίαν σκέψεις, καὶ νὰ ἐκφράζη τὰ ἴδια αἰσθήματα. Πρέπει νὰ συζητῇ τὰς ἰδίας γνώμας καὶ νὰ σχηματίζῃ ἀπ' ἑαυτοῦ πεποιθήσεις. Εἶναι ὀρθὸν τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ μὴ τολμῶν νὰ ἔχη ἰδίαν γνώμην εἶναι ἄνθρωπος, ὁ μὴ θέλων δὲ νὰ ἔχη ὀκνηρὸς, καὶ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχη ἀνόητος.

Ἀκριβῶς δὲ ὅταν πρόκηται νὰ ἐπιδείξωσι τινες τοιαύτην γενναιοῦτητα καὶ ἀδυνατοῦσιν ἐκτίθενται ἐνώπιον τῶν φίλων των, διαψεύδοντες τὰς ἐλπίδας αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι φθάνουσι μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλ' ἀνὰ πᾶν βῆμα τὸ θάρρος αὐτῶν ἐκλείπει. Στεροῦνται ἀποφασιστικοῦ πνεύματος, θάρρους, ἐπιμονῆς. Ὑπολογίζουσι τοὺς κινδύνους, καταμετροῦσι τὰς μεταβολὰς, μέχρις οὗ ἡ κυριωτάτη στιγμή τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου παρέλθη, ἴσως πολλάκις διὰ παντός.

Οἱ ἀνδρεῖοι ἄνδρες καὶ θαρραλέοι διευθύνουσι καὶ κυβερνοῦσι τὸν κόσμον. Οἱ ἀνίσχυροι καὶ οἱ δειλοὶ οὐδὲν καταλείπουσιν ὀπισθεν αὐτῶν ἔχως, ἐνῶ ὁ βίος ἀνδρὸς κεκτημένου εὐθύ-

τητα καὶ δραστηριότητα δύναται νὰ εἰκονισθῇ ὡς μετεώρου φωτεινὴ γραμμὴ. Τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ἀκολουθοῦσιν, αἱ δὲ σκέψεις αὐτοῦ, αἱ γνώμαι, τὸ θάρρος ἐμπνέουσι τὰς ἐπομένας γενεάς.

Ἐγγεραῖος ἀρῆρ παρὰ πάντα ἄλλον εἶναι μεγαλόψυχος, ἢ μάλλον κατὰ φύσιν εἶναι τοιοῦτος, εἶναι γλυκὸς τὸ ἦθος καὶ ἱπποτικὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του. Ἐν μέσῳ τῶν λυσσωδεστέρων μαχῶν ἡ ἱστορία ἀφηγεῖται τοιαῦτα παραδείγματα ἱπποτισμοῦ. Οὕτως ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Δέττιγκεν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς πάλης, ἡ ἱππικὴ Γάλλων ὤρμησε κατὰ συντάγματος Ἀγγλικῶν ἀλλὰ καθ' ἑν στιγμήν ὁ Γάλλος ταγματάρχης ἔδραμε νὰ προσβάλλῃ τὸν ἀρχηγὸν Ἀγγλῶν παρετήρησεν ὅτι οὕτως ἦτο μονόχειρ, μόνον τὰ ἦνία τοῦ ἵππου του κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρός. Ὁ Γάλλος τοῦτο ἰδὼν ἐχαιρέτησε διὰ τοῦ ξίφους τὸν ἀντίπαλόν του καὶ παρῆλθε.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Κάρολος Ε' μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ ἄλωσιν τοῦ Βιττεμβούργ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐπορεύθη νὰ ἴδῃ τὸν τάφον τοῦ Λουθήρου· ἐνῶ δὲ ἀνεγίνωσκε τὸ κεχαραγμένον ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτύμβιον, εἰς τὸν δουλοπρεπῶν αὐλικῶν τῶν συνοδούων τὸν ἡγεμόνα, ἐπρότεινε αὐτῷ ν' ἀνοίξωσι τὸν τάφον καὶ νὰ διασκορπίσωσι τὰ ὄσῃα τοῦ αἱρετικοῦ ὁ Κάρολος ἠρυθρίασεν ὑπὸ ἀγανακτήσεως Δὲν πολεμῶ κατὰ τῶν νεκρῶν, εἶπε· σεβασθῆτε τὸν τόπον τοῦτον.

Οἱ μικροπρεπεῖς ἄνδρες στεροῦνται μετριότητος, γενναιοῦτος καὶ μεγαλοψυχίας. Ζητοῦσι νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ πλησίον, μικροπρεπέστατοι δὲ μάλιχα δεικνύονται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀνεβιβάσθησαν εἰς ἀξιώματα διὰ μέσων οὐχὶ τόσων ἐντίμων.

Ἐξ ὧν εἶπομεν καθίσταται κατάδηλον ὅτι εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος ἡ ὑπαρξίς γενναιοῦτος πρὸς μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Ἐλεγέ τις ποτὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του κυρίως ἐσπούδαζε νὰ συνειθίσῃ αὐτὰ νὰ μὴ φοβῶνται τίποτε περισσότερον παρ' αὐτὸν τοῦτον τὸν φόβον. Δύναται δὲ τις διὰ τῆς ἀσκήσεως ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἔξιν τοῦ νὰ μὴ φοβῆται ὡς δύναται ν' ἀποκτήσῃ πᾶσαν ἄλλην ἀρετήν.

Ὁ φόβος εἶναι πολλάκις ἀποτέλεσμα τῆς φαντασίας. Περὶ τοῦ δεινὰ ὡς δυνάμενα ν' ἀπειλήσωσιν ἡμᾶς, τὰ ὁποῖα ὁμῶς σπανίως ἐνσκήπτουσι. Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἱκανοὶ νὰ συγκεντρώσωσιν ὅλον αὐτῶν τὸ θάρρος ὅπως ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν κινδύνων τῶν πραγματικῶν καὶ νικῶσιν, καταβάλλοντες καὶ παραλύουσιν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς δειλῶν καὶ φαντασιοπλήκτων. Πρέπει ἐπομένως τὸν φόβον νὰ περιορίζωμεν αὐστηρῶς διὰ τῆς ἀγωγῆς, ἄλλως ὑποκείμεθα εἰς

βλάβας, και επιβάλλομεν ἡμῖν βάρη, ἅτινα ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπλάσαμεν.

Ἡ ἀγωγή σήμερον τῶν γυναικῶν δὲν περιλαμβάνει και τὴν ἀσκησιν αὐτῶν πρὸς ὅ,τι γενεαὶ αὐτῶν και θαρραλέου, ὅπερ θέλει συντελέσει εἰς εὐτυχίαν αὐτῶν και εὐδαιμονίαν πλειότερον τῆς σπουδῆς τῆς μουσικῆς, τῶν ξένων γλωσσῶν και τῶν μαθηματικῶν. Ἐχομεν ἐναντίαν γνώμην τοῦ Ῥιχάρδου Στέλ, εἰπόντος ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ διακρίνεται διὰ τοῦ «τρυφεροῦ φόβου» και τῆς «ἡττονος θέσεως, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὴν θελκτικὴν.» Τούναντιον ἡμεῖς θέλομεν τὴν γυναῖκα πλήρη θάρρους και αὐτοβουλίας, διότι δι' αὐτῶν θέλει κατασταθῆ ἀρωγὸς τοῦ βίου, και μᾶλλον ὠφέλιμος και εὐτυχῆς.

Ἡ δειλία οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπαγωγόν, ὁ φόβος οὐδὲν τὸ θελκτικόν. Πᾶσα ἀδυναμία εἴτε τοῦ πνεύματος εἴτε τοῦ σώματος εἶναι δυσμερφία οὐδὲν ἔχουσα τὸ διαφέρον. Τὸ θάρρος καθιστᾷ τὸ ἄτομον χάριεν και ἀξιοπρεπῆς, ἐνῶ ὁ φόβος ὅπως δῆποτε και ἂν ἐξηγηθῆ εἰκονίζει αὐτὸ ὡς ταπεινὸν και μισητόν.

Ἡ μεγαλειτέρα τρυφερότης και ἡ μεγίστη γλυκύτης τοῦ ἤθους δύναται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ τοῦ θάρρους. Ὁ Ἀρῦ Σέφερ, ὁ μέγας ζωγράφος, ἔγραφε μίαν ἡμέραν εἰς τὴν θυγάτηρά του. «Ἀγαπητὴ θυγάτερ, προσπάθει νὰ ἔχῃς θάρρος ἱκανὸν και τρυφεράν καρδίαν· δύο ἀρετὰς ἀληθεῖς τῆς γυναικῆς.» Ἐκαστός ἄνθρωπος πρέπει νὰ προπαρασκευάζῃ ἑαυτὸν πρὸς τὰς θλίψεις· εἰς δὲ μόνος τρόπος ὑπάρχει ὑποδοχῆς τοῦ μέλλοντος, τοῦ νὰ δεχώμεθα αὐτὸ ἀξιοπρεπῶς εἴτε κομίζει εὐτυχίας εἴτε κομίζει δυστυχίας. Οὐδέποτε πρέπει ν' ἀποβάλλωμεν τὸ θάρρος, διότι τοῦτο εἶναι ὅ,τι χερίστον και δι' ἡμᾶς και δι' ἐκείνους, οὗς ἀγαπῶμεν. Πᾶλη διαρκῆς εἶναι ἡ κληρονομία τοῦ βίου τούτου.»

Ἐν ταῖς ἀσθενείαις και ταῖς θλίψεσιν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ πλειότερον τῶν γυναικῶν. Ἡ πείρα κατέδειξεν ὅτι δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν ὡς οἱ ἄνδρες βαρείας δοκιμασίας· και ὁμως σήμερον ζητοῦσι διὰ τῆς ἀγωγῆς νὰ ἐμπνέωσιν εἰς αὐτὰς παιδικὴν δειλίαν και ἰδιοτροπίαν παρλόγους, βασανιστήρια παρασκευάζοντες εἰς αὐτὰς τοῦ βίου.

Τὸ κάλλος τοῦ σώματος ταχέως παρέρχεται, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς και τοῦ χαρακτῆρος ἀποκτᾷ νέαν θέληγητρα προϋούσης τῆς ἡλικίας.

Ἡ γενναϊότης τῶν γυναικῶν και τοῖς συνήθως ἐκδηλουμένη ὑπὸ παθητικῶν χαρακτῆρα εἶναι τι ἀληθές. Δὲν τυγχάνει μὲν τῶν χειροκροτημάτων τοῦ κόσμου, διότι ἐκδηλοῦται ἐν τῇ μυστηριώδει ἡμερίᾳ τοῦ οικογενειακοῦ βίου, ἐν τούτοις μνημονεύονται περιστάσεις ὑπομονῆς και καρτερίας ἡρωϊκῆς γυναικῶν, αἵτινες διήγειρον τὸν θαυμασμὸν ὄλου τοῦ κόσμου.

Ἐπάρχουσι γυναῖκες διακριθεῖσαι οὐ μόνον διὰ τοῦ παθητικῆς αὐτῶν γενναϊότητος, ἀλλὰ και δι' ἀνδρικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἡρωῖσμοι, ὃν ἐνέπνευσεν αὐταῖς τὸ αἶσθημα και ὁ εὐγενῆς πόθος τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

Δὲν πρέπει δὲ μετὰ τῶν ἀπειρῶν παραδειγμάτων νὰ παραλίπωμεν τὸ παράδειγμα τῆς γενναϊότητος τῆς Λαίδου Φραγκλίνου, ἥτις μετὰ καρτερίας ἀπαρδειγματίστου ἀνεζήτηε ἀπανταχοῦ τὰ ἴχνη τοῦ ἀνδρῆς αὐτῆς, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ὁποίου οὐδεμία ὑπελείπετο ἀμφιβολία. Ὅτε ἡ βασιλικὴ ἑταιρία τῆς γεωγραφίας ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Λαίδου Φραγκλίνου τὸ διὰ τοὺς ἰδρυτὰς τῆς ἑταιρίας μετάλλιον, ὁ Σιρ Βοδερικ Μουρχισάν παρετήρησεν ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν Φραγκλίνον φιλίας ἀπεισάκις ἐπῆλθον περιστάσεις, ἐν αἷς παρετήρησε και ἔθετο ὑπὸ δοκιμασίαν τὰς ἀγνάς ἀρετὰς τῆς γυναικῆς αὐτῆς, ἥτις ἐδείχθη ἀξία τοῦ θαυμασμοῦ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. «Οὐδέποτε ἐφάνη καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν ἀποτυχιῶν· ἐπὶ 12 ἔτη ἐλπίζουσα ἀνωφελῶς ν' ἀνεύρῃ αὐτὸν, διετήρησεν ἐν ἐκυτῇ καρτερίαν και ἀπαράμιλλον ἀφοσίωσιν. Ἦδη δὲ ὅτε ἡ τελευταία θαλασσοπορία τοῦ Φώζ, ἡ, ἤγειτο ὁ γενναῖος Μάκ Κλιντόκ, φανερῶς κατέδειξε τὰ δύο ταῦτα γεγονότα, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς διῆλθεν εἰς θάλασσας ἀγνώστους εἰς ἄλλους θαλασσοπόρους, και ὅτι ἀπέθανεν ἀνακαλύπτων διόδον βορειοδυτικὴν, τώρα, λέγω, ἡ προσφορά τοῦ μεταλλίου θέλει χειροκροτηθῆ ὑπὸ τοῦ ἔθνους ὡς μία τῶν ἀπειρῶν ἀμοιβῶν εἰς ἃς δικαιοῦται ἡ χήρα τοῦ περικλεοῦς Φραγκλίνου.»

[Και ἡμεῖς δὲ οἱ σταχυολογοῦντες ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Σμάιλς τὰς ἠθικὰς αὐτοῦ γνώμας, δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων τὴν μνήμην τῶν μεγάλων ἐκείνων καρτερικῶν και ἀληθῶς ἡρωϊκῶν γυναικῶν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, αἵτινες ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων, τῶν θλίψεων, τῶν διωγμῶν, τῆς πείνης, τῆς γυμνότητος, ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν και τῶν κινδύνων οὐ μόνον παρηκολούθουν ἐνθαρρύνουσαι, περιθάλλουσαι, συμβουλεύουσαι συζύγους και πᾶδας, ἀλλὰ πολλαχοῦ και παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν ἠγωνίζοντο και ἀπέθνησκον. Ἀφῶπως προσέβλεπον πρὸς τὸν θάνατον, τοῦτον προτιμῶσαι ἀδόξου και δουλικῆς ζωῆς. Τὸ αἷμα δὲ ὅπερ ἔσπεισαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς μάτην δὲν ἐχύθη, ἀλλὰ καθηγίασε τὸ ἔργον τῶν υἱῶν αὐτῶν και τῶν συζύγων. Ἡ ἱστορία μνημονεύουσα μετ' ἐπαίνων τὸ ὄνομά των, ἡ ποίησις ὑμνήσασα τὸν ἡρωῖσμόν των, ἡ τέχνη ἀπεικονίσασα τὸ ἡρωϊκὸν παράστημά των, κατέστησαν αὐτὰς ἀθανάτους].

Συνήθως ἡ ἀφοσίωσις τῶν γυναικῶν εἰς τὸ καθῆκον, δεῖγμα γενναίου χαρακτῆρος, ἐκδηλοῦ-

ται εἰς πράξεις χάριτος καὶ φιλανθρωπίας. Αἱ πράξεις αὗται συνήθως διαμένουσιν ἄγνωστοι, διότι τελοῦνται ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου, σκοποῦσαι τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐνίοτε ἡ φήμη φέρει αὐτὰς εἰς φῶς, ἀλλ' ἡ φήμη αὕτη ἔρχεται ἀνεπίστως, δὲν ἐπιζητεῖται. Αἱ φυλακαὶ καὶ τὰ νοσοκομεῖα εἶναι μάρτυρες τοιοῦτων ἀγαθοεργῶν καὶ φιλανθρώπων γυναικείων πράξεων.

A. M.

ΗΛΑΣΗΜΟΣ

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὄχημα οἰκόσημα φέρον, ἐσταμάτα καθ' ἑκάστην παρὰ τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου τοῦ Κεραμεικοῦ, ἐκ τοῦ κατέναντι μέρους τῆς ὁδοῦ τῶν Πυραμίδων. Ὅτε ὁ ὑπρέτης ἤνοιγε τὴν θυρίδα πρώτη ἐξήρχετο γυνή· κατόπιν δὲ αὕτη, μετὰ μεγάλων προφυλάξεων, ἐβοήθει νέον ἄνδρα, τὸ ὄμμα ἔχοντα δειλὸν καὶ πλήρες δισταγμοῦ, νὰ καταβῇ τὸ ἀνάβαθρον· μετὰ τοῦτο ἔθετε τὸν βραχίονα τοῦ συντρόφου τῆς ὑπὸ τὸν ἐδικόν της καὶ εἰσέδουον εἰς τὸν κῆπον ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τροφοῦ, κρατούσης εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς νεαρῶτατον βρέφος.

Ὁ ἄνθρωπος ἦτο μόλις τριακονταετής· διεκρίνετο διὰ τὴν ἄκραν κομψότητα τῆς ἐνδυμασίας του καὶ διὰ τὴν σπανίαν κανονικότητα τῶν χαρακτηριστῶν τοῦ προσώπου του· ἀλλ' ἡ φλόξ ἔλειπεν ἐντελῶς ἐκ τοῦ θελκτικοῦ τούτου συνόλου· ἡ δᾶς, ἡ δυναμένη νὰ τὸν ζωογονήσῃ, ἦτο ἐσθεσμένη· ὁ δυστυχὴς ἦτο τυφλός. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς συντρόφου του ἦτο αὐτόχρονον ἀντίθεσις καταπληκτικῆ. Ἡ φύσις, ἡ ἀφειδῶς ἐπιδαψιλεύσασα τὰ δῶρα αὐτῆς εἰς τὸν ἕνα, εἰδείχθη παραδόξως φειδωλὴ διὰ τὴν ἄλλην. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο μικρὰ, καχεκτικῆ, ἄσημος, καὶ τὸ ἀκανόνιστον πρόσωπόν της διετύπωνε τὴν πάσχουσαν ἐκείνην ἔκφρασιν ἣν οὐδὲ ἡ νεότης αὐτῆ κατορθοῖ νὰ μετριάσῃ, οὐδὲ ἡ συνδρομὴ τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ καλλωπισμοῦ ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ.

Τίνι τρόπῳ λοιπὸν ἐγένετο ἡ κατ' ἐπιφάνειαν τὸσον ἀκατάλληλος ἔνωσις, καὶ ἐκ τίνων περιστάσεων ἡ δεσποσύνη Ἰωάννα Berthaut, ἡ ἄσημος παιδαγωγός, ἡ ἐστερημένη καὶ περιουσίας καὶ θελγῆτρων, κατέστη ἡ νόμιμος σύζυγος τοῦ κόμητος Ροβέρτου de Châtillon; Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις·

Ἡ Ἰωάννα Berthaut, ἀποπερατώσασα ἐν Ἰασίῳ τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων μολδαυῆς τινος οἰκογενείας, ἐπέστρεφεν διὰ Βιέννης εἰς τὴν Γαλλίαν. Καθ' ὁδὸν ἐβλάβη σπουδαίως ἡ μηχανὴ τοῦ ἀτμοκινήτου, ἐφ' οὗ ἐπιβίαιεν αὕτη, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἠνάγκασε τὸν πλοίαρχον ν' ἀποβιβάσῃ τοὺς ταξειδιώτας του εἰς τὸ πολίγειον τοῦ Ribitzno, τοιαύτου περιήγου λεύγας

ἀπέχον τοῦ Βελιγραδίου. Φθάσασα εἰς τὸ μόνον καὶ πενιχρὸν πανδοχεῖον τοῦ Ribitzno καὶ ζητήσασα ἐν δωμάτιον, ἡ νέα κόρη παρετήρησεν ὅτι ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς ἐπροξένησε συγκίνησιν τινα. Ἄρα ὁ ξενοδόχος ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτο γαλλίς, τῆ ἐγνωστοποίησεν ὅτι πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εὐρίσκετο ἐν τῷ ξενοδοχείῳ του νέος ἄνθρωπος συμπατριώτης τῆς σοβαρῶς πάσχων, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κατάστασις καθίστατο ἐτι μᾶλλον θλιβερωτέρα καθόσον. ἐπειδὴ δὲν ὠμίλει τὴν γερμανικὴν οὐδὲ τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, ἡ συνενόησις μεταξύ των ἦτο ἀδύνατος.

Ἡ Ἰωάννα Berthaut ἐκ ἐξωτερικῶς ἦτο ἐστερημένη τῶν ἀγαθῶν τῆς φύσεως, οὐχ ἦπτον τὰ πλεονεκτήματα τῆς καρδίας τῆς ἀνεπλήρου διπλασίως τὴν ἔλλειψιν ταύτην· πᾶν εὐγενὲς αἰσθημα καὶ γενναῖον ἦγεν τὸσον καλῶς ἐν αὐτῇ, ὥστε οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐδίστασε νὰ τὴν ὀδηγήσῃ πλησίον τοῦ συμπατριώτου της.

Ἡ κατάστασις τοῦ νέου ἀσθενοῦς ἦτο πολὺ σοβαροτέρα, ἢ ὅσον τὴν περιέγραψεν ὁ ξενοδόχος. Ἐπιστρέφων ἐκ τινος ταξιδίου του εἰς τὸν Δούναβιν, ἔφερε τὸ σπέρμα σηπεδονώδους (mullride) πυρετοῦ, ὅστις καθ' ὁδὸν ἀναπτύχθει· ἡ νάγκασεν αὐτὸν νὰ σταματήσῃ εἰς Ribitzno. Τὸ κακὸν ἐπροχώρει μετὰ κεραυνώδους ταχύτητος, ὅπερ εἶναι κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀσθενείας ταύτης, ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας κατελήθη ὑπὸ νάρκης προοιωνιζούσης ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ὅτε ἡ Ἰωάννα Berthaut ἔφθασεν, εὗρεν αὐτὸν ἐν πλήρει παραφορᾷ, καὶ μόλις δι' ἀσυναρτήτων λέξεων ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις της. Βαθέως θλιβεῖσα ἐκ τῆς φοικώδους ταύτης ἀπομονώσεως μακρὰν τῆς πατρίδος, ἴσως δὲ καὶ συμπαθήσασα εἰς τὰ ἐναπομένοντα ἐκ τῆς φθοροποιῦ νόσου θέληγτρα, ἡ νέα κόρη παρευθὺς ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν ἣν ἡ Θεὸς Πρόνοια τῇ ἐνεπιστεύετο. ὀδηγήσασα αὐτὴν παρὰ τῷ ἀτυχεῖ πάσχοντι. Αἱ περιποιήσεις της ἤθελον ἀναμφιβόλως γλυκάνει τὰς τελευταίας του στιγμὰς. ἐὰν ἡ λύσις τῆς ἀσθενείας κατέληγεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

Ἡ πρώτη αὐτῆς φροντίς φυσικῶς ὑπῆρξε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ νέου. Τὸ ὄνομα ἦτο σημειωμένον ἐπὶ τινος σάκκου, ὁ ξενοδόχος δὲ τῇ ἐνεχείρισε τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτὸν χαρτοφυλάκιον, ἐν ᾧ περιείχετο τὸ διαβατήριόν του. Ἀμέσως ἡ Ἰωάννα ἔστειλε τὸ ἔγγραφο τοῦτο πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, ἀγγέλλουσα συγχρόνως τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τοῦ κυρίου de Châtillon καὶ παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συγγενεῖς του. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου, ἀφιέρωσε τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὸ φιλάνθρωπον ἔργον ὅπερ ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο δυσχερὲς, ἡ δὲ νέα